NEW RENAISSANCE international scientific journal
ResearchBib IF - 11.01, ISSN: 3030-3753, Volume 2 Issue 5

BOSHLANG`ICH SINF O‘QUVCHILARINI O`QITISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Yusupova Malika Abatovna
Qoraqalpog‘iston Respublikasi maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligiga qarashli
Nukus shahri 48-sonli maktabi o‘qituvshisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.15514236

Annotatsiya. *Ushbu maqolada Ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni faol qo'llashhaqida, Bolalarning o'qishga munosabatlari, aqliy salohiyatlarini shakllantirish haqida, boshlang`ichta`lim darslarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanib dars o`tishni tashkil qilish haqida so`z boradi.*

***Kalit so`zlar:*** *ta`lim, tarbiya, jarayon, o`quvchilar, o`qituvchi, kompyuter, axborot vositalari.*

Hozirgi kunda jamiyat hayotining deyarli barcha sohalarini, shu jumladan ta‘limni rivojlanishini ―media yani: televideniya, radio, kinematograf, ommaviy nashrlar, kompyuter axborot tizimlarisiz tasavvur qilish kiyin.Axborot makonini globallashuvi va uning ―ochikligi zaminida yangi bilimlar, faktlar,qarashlar, konsepiyalarning oqimi shiddat bilan ortib bormoqda va ommaviy axborot vositalari orqali berilayotgan axborotlardan qidiruv muammolari paydo bo'lmoqda.Hozirgi kunda axborotlarning mazmunini ham, jamiyatdagi axborot tarmoqlari orqali tarqatish usullari va yo`llarini ham nazarat qilish amalda qiyin bo`lib bormoqda.Axborotning bunday aralash-quralashligi ustida ishlashda o'qishning ravishda tafakkur qilish muammolari, qarashlar ideallarini, qadriyatlarini va ideallarini shakllantirish masalalari o'quvchi ongida axborot olamini tartibga solish, axborot bilan muomala qilishning yangi usullari va ko'nikmalarini ishlab chiqish va shakllantirishni taqozo etmoqda. Boz ustiga jahondagi ta‘lim amaliyotida bu sohadagi izlanishlar otgan asrning 70-yillaridayoq ishlab chiqarish va, pedagogika fanida oziga xos yo`nalish – media ta‘lim paydo bo`lib, shakllanib bormoqda.Kutubxonalar faoliyatiga, o'qish xonalari ko'plab ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash markazlari hamda madaniy-ma'rifiy o'choqlari sifatida namoyon etganliklariga anjumanda alohida e'tibor qaratildi.Ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni faol qo'llash, ta'lim samaradorligini oshirish, tahlil qilish va amaliyotga joriy etish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir.O'quvchilarning fikr doirasi, ongi, dunyo qarashlarini o'stirish, ularni erkin tinglovchidan erkin ishtirokchiga aylantirmoq nihoyatda muhimdir. O'qituvchi darsda boshqaruvchi, o'quvchilar esa, ishtirokchiga aylanmog'i lozim. Ana shu vazifani uddalashda innovatsion faoliyat ustunligi ko'p qirrali samara keltiradi. Boshlang'ich ta'lim umumta'lim maktablarining bosh bo'g'ini bo'lgani sababli ana shu jarayonda o'quvchi shaxsining mukammal rivojlanib borishiga ko'proq e'tibor berish lozim. Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mas'uliyatlari cheksizdir. Ular maktab ostonasiga endigina qadamqo'ygan shakllanadi. Bu ham boshlang'ich sinf o'qituvchilarining vazifasi mas'uliyatli ekanligini ko'rsatadi. Pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar tashkiliy usullari, o'tkazish metodlariga ko'ra o'quvchi ehtiyojiga mos tushishi kerak. Chunki bunday darslar bola ruhiyatiga yaqinroq bo'ladi. O'quvchilarning o'quv materiallarini o'zlashtirishga bo'lgan qiziqish, xohish va istaklarini qo'zg'otish asosida maqsadga erishish motivatsiya bo'lib, bu o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro ichki yaqinlashuvidir. Ta'lim tizimida innovatsion deyilganda ta'lim maqsadi va mazmuniga yangilik kiritish, yangicha yondashish, pedagog va talabaning hamkorligidagi faoliyatini tashkil etish, pedagogic texnologiyalarni takomillashtirish jarayoni, ta'limning uslub, shakl, va

vositalarining majmuasi tushuniladi. Boshlang'ich sinfda ta'lim jarayonida o'quvchilarning o'qish motivini rivojlantirish katta ahamiyatga ega. Chunki motiv o'quvchilarni ta'lim jarayoniga qiziqtiradi, darsga faol qatnashishga, bilimlarni egallashga undaydi. Interfaol metodlar o'qish motivini rivojlantirishga katta yordam beradi. Boshlang'ich sinflarda ko'proq bolalarning yoshini, bilim saviyasini hisobga olish lozimligini unutmaslik kerak. Ularga oddiy, oson va vaqt kam sarflanadigan o'yin mashqlardan foydalanib, darslar o'tish yaxshisamara beradi. Ko'proq atrof-muhit bilan bog'lab o'tilgan mashg'ulotlar bolalar ongini, dunyoqarashini, erkin fikrlash,bayon etish qobiliyatini, mustaqil ishlash ko'nikmasini rivojlantiradi. Innovatsiontexnologiyalardan dars jarayonida foydalanishning o'ziga xosligi shundaki, ular o'qituvchiva o'quvchilarning birgalikdagi faoliyati orqali amalga oshiriladiButun dunyoda shiddat bilan rivojlanadigan axborot texnologiyalari barcha sohalarqatorida ta'lim tizimida ham qo'llanilib uning sifatli bo'lishini tashkil etishga o'zining ijobiyta'sirini ko'rsatayotgani barchamizga malum. Ta'lim sifatini yanada oshirish intellektualsaohiyatli yoshlarni ko'proq tayyorlash maqsadida pedagogik texnologiyalardanfoydalanishga talab katta bo'lmoqda. Pedagogik texnologiyalar tushunchasi o'qituvchiningta'lim berish vositalari yordamida o'quvchilarga shart-sharoit yaratish ularga o'ziningta'sirini ko'rsata olish, faoliyatining mahsuli sifatida ulardan oldindan belgilangan shaxssifatlarini shaklantirishdn iboratdir. Shiddat bilan rivojlanadigan yangilanayotganyurtimizda pedagogik texnologiyalardan foydalanish davr talabi. Bunday imkoniyatlardankelib chiqib insoniyat ham o'zining bilimlarini zamonaviylashtirishi yangi – yangi g'oyalarini o'ylab topishga uni hayotga tatbiq etishga majbur.Butun dunyo olimlarining etirof etishlaricha 21 -asr zamonaviy axborot texnologiyalaririvojlangan davr. Olimlarimiz bu davrni kompyuter texnologiyalar davri deb ataydilar.Pedagogik va zamonaviy texnologiyalarning yutug'i ta'limning har bir sohasida ko'zgayaqqol tashlanib ko'rilmoqda. Shuning uchun ham uzluksiz ta'limning deyarli har bir sohasida yangilik qilish yoshlarni qiziqishlarini yuzaga chiqarish barcha fanlarni qamrabolgan bilimlarni bera olish pedagogning mahoratiga bog'liqdir. Ta'limda qo'llanadigan harbir usul doimo yangilikka undashi, yoshlarning fikr, so'z erkinligi, muloqot, shaxsiyqarashlarning yuzaga chiqarishi zamonaviy aql idrokini vujudga keltirishi, uni har sohadaqo'llay olishiga bog'liq. Dars jarayonlarida qo'llanadigan pedagogik texnologiyalar natijasidao'quvchilarda bir-birlari bilan o'zaro raqobat yuzaga keladi. Uning natijasida darsningsamarasi, fanning o'zlashtirilishi yaxshilanadi.

Aynan interfaol usullardan foydalanish bolaning o'zini emin-erkin fikrlashigabilimlarini yuzaga chiqishiga turtki bo'ladi. O'qituvchilar tomonidan tashkil etilganhar bir dars yosh bolaning katta hayotga qadam tashashida har tomonlama turtki bo'ladi. Hozirgi kunda jamiyat hayotining deyarli barcha sohalarini, shu jumladan ta‘limnirivojlanishini ―media‖ (yani: televideniya, radio, kinematograf, ommaviy nashrlar, komputeraxborot tizimlari) siz tasavvur qilish kiyin.Axborot makonini globallashuvi va uning ―ochikligi‖ zaminida yangi bilimlar, faktlar,qarashlar, konsepiyalarning oqimi shiddat bilan ortib bormoqda va ommaviy axborotvositalari orqali berilayotgan axborotlardan qidiruv muammolari paydo bo'lmoqda.Hozirgi kunda axborotlarning mazmunini ham, jamiyatdagi axborot tarmoqlari orqalitarqatish usullari va yo`llarini ham nazarat qilish amalda qiyin bo`lib bormoqda.Axborotning bunday aralash-quralashligi ustida ishlashda o'qishning ravishda tafakkurqilish muammolari, qarashlar ideallarini, qadriyatlarini va ideallarini shakllantirishmasalalari o'quvchi ongida axborot olamini tartibga solish, axborot bilan muomalaqilishning yangi usullari va ko'nikmalarini ishlab chiqish va shakllantirishni taqozoetmoqda. Boz ustiga jahondagi ta‘lim amaliyotida bu sohadagi izlanishlar o̠tgan asrning

NEW RENAISSANCE international scientific journal
ResearchBib IF - 11.01, ISSN: 3030-3753, Volume 2 Issue 5

70-yillaridayoq ishlab chiqarish va, pedagogika fanida o‗ziga xos yo`nalish – mediaata‘limpaydo bo`lib, shakllanib bormoqda.Kutubxonalar faoliyatiga, o'qish xonalari ko'plabma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash markazlari hamda madaniy-ma'rifiy o'choqlarisifatida namoyon etganliklariga anjumanda alohida e'tibor qaratildi.Ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni faol qo'llash, ta'lim samaradorliginioshirish, tahlil qilish va amaliyotga joriy etish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir.O'quvchilarning fikr doirasi, ongi, dunyoqarashlarini o'stirish, ularni erkin tinglovchidanerkin ishtirokchiga aylantirmoq nihoyatda muhimdir. O'qituvchi darsda boshqaruvchi, o'quvchilar esa, ishtirokchiga aylanmog'i lozim. Ana shu vazifani uddalashda innovatsionfaoliyat ustunligi ko'p qirrali samara keltiradi. Boshlang'ich ta'lim umumta'limmaktablarining bosh bo'g'ini bo'lgani sababli ana shu jarayonda o'quvchi shaxsiningmukammal rivojlanib borishiga ko'proq e'tibor berish lozim. Boshlang'ich sinfo'qituvchilarining mas'uliyatlari cheksizdir. Ular maktab ostonasiga endigina qadamqo'ygan o'quvchilarni maktab hayotiga ko'niktirib, zamonaviy bilim olishlariga yo'l ochibberadilar. Bolalarning o'qishga munosabatlari, aqliy salohiyatlari ana shu davrda. Bu ham boshlang'ich sinf o'qituvchilarining vazifasi mas'uliyatli ekanliginiko'rsatadi. Pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar tashkiliy usullari, o'tkazish metodlariga ko'ra o'quvchi ehtiyojiga mos tushishi kerak. Chunki bunday darslarbola ruhiyatiga yaqinroq bo'ladi. O'quvchilarning o'quv materiallarini o'zlashtirishgabo'lgan qiziqish, xohish va istaklarini qo'zg'otish asosida maqsadga erishish motivatsiyabo'lib, bu o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro ichki yaqinlashuvidir. Ta'lim tizimidainnovatsion deyilganda ta'lim maqsadi va mazmuniga yangilik kiritish, yangichayondashish, pedagog va talabaning hamkorligidagi faoliyatini tashkil etish, pedagogiktexnologiyalarni takomillashtirish jarayoni, ta'limning uslub, shakl, va vositalariningmajmuasi tushuniladi. Boshlang'ich sinfda ta'lim jarayonida o'quvchilarning o'qish motivinirivojlantirish katta ahamiyatga ega. Chunki motiv o'quvchilarni ta'lim jarayonigaqiziqtiradi, darsga faol qatnashishga, bilimlarni egallashga undaydi. Interfaol metodlaro'qish motivini rivojlantirishga katta yordam beradi. Boshlang'ich sinflarda ko'proqbolalarning yoshini, bilim saviyasini hisobga olish lozimligini unutmaslik kerak. Ulargaoddiy, oson va vaqt kam sarflanadigan o'yin mashqlardan foydalanib, darslar o'tish yaxshisamara beradi. Ko'proq atrof-muhit bilan bog'lab o'tilgan mashg'ulotlar bolalar ongini, dunyoqarashini, erkin fikrlash, bayon etish qobiliyatini, mustaqil ishlash ko'nikmasini rivojlantiradi. Innovatsiontexnologiyalardan dars jarayonida foydalanishning o'ziga xosligi shundaki, ular o'qituvchiva o'quvchilarning birgalikdagi faoliyati orqali amalga oshiriladiButun dunyoda shiddat bilan rivojlanadigan axborot texnologiyalari barcha sohalarqatorida ta'lim tizimida ham qo'llanilib uning sifatli bo'lishini tashkil etishga o'zining ijobiyta'sirini ko'rsatayotgani barchamizga malum. Ta'lim sifatini yanada oshirish intellektualsaohiyatli yoshlarni ko'proq tayyorlash maqsadida pedagogik texnologiyalardanfoydalanishga talab katta bo'lmoqda. Pedagogik texnologiyalar tushunchasi o'qituvchiningta'lim berish vositalari yordamida o'quvchilarga shart-sharoit yaratish ularga o'ziningta'sirini ko'rsata olish, faoliyatining mahsuli sifatida ulardan oldindan belgilangan shaxssifatlarini shaklantirishdn iboratdir. Shiddat bilan rivojlanadigan yangilanayotganyurtimizda pedagogik texnologiyalardan foydalanish davr talabi. Bunday imkoniyatlardankelib chiqib insoniyat ham o'zining bilimlarini zamonaviylashtirishi yangi - yangig'oyalarini o'ylab topishga uni hayotga tatbiq etishga majbur.Butun dunyo olimlarining etirof etisharicha 21 -asr zamonaviy axborot texnologiyalaririvojlangan davr. Olimlarimiz bu davrni kompyuter texnologiyalar davri deb ataydilar. Pedagogik va zamonaviy texnologiyalarning yutug'i ta'limning har bir sohasida

ko'zgayaqqol tashlanib ko'rilmoqda. Shuning uchun ham uzluksiz ta'limning deyarli har birsohasida yangilik qilish yoshlarni qiziqishlarini yuzaga chiqarish barcha fanlarni qamrabolgan bilimlarni bera olish pedagogning mahoratiga bog'liqdir. Ta'limda qo'llanadigan harbir usul doimo yangilikka undashi, yoshlarning fikr, so'z erkinligi, muloqot, shaxsiyqarashlarning yuzaga chiqarishi zamonaviy aql idrokini vujudga keltirishi, uni har sohadaqo'llay olishiga bog'liq. Dars jarayonlarida qo'llanadigan pedagogik texnologiyalar natijasidao'quvchilarda bir-birlari bilan o'zaro raqobat yuzaga keladi. Uning natijasida darsningsamarasi, fanning o'zlashtirilishi yaxshilanadi.

REFERENCES

1. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O’zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi 60-sonli Qarori. 2022 yil 28 yanvar'.
2. O’zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentyabrdagi “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to'g'risidagi”gi Qonuni. –Toshkent.
3. Ózbekstan Respublikası Prezidenti Shavkat Mirziyoevtiń Oliy Majlis hám Ózbekstan xalqına múrájatı. 21.12.2022 j.
4. O‘zbekiston Respublikasi «Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida» gi qonuni (04-sentyabr 2015-yil).